

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Aruspex

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

Nunquam tam occupatus Apelles fuit, ut diem prætermitteret, in quo nihil pingeret, artem exercens. Vnde subducens se à negotijs dicere solebat. Hodie nullam lineam duxi. Quæ vox abijt in proverbium.

§ HIROGLYPHICA.

Per Vellera artem humana industria comparatam, quæ naturam longè vincat, indicamus, negotia verò per difficultia minimo conatu confecta. Pier. Val. l. 48. pag. 476.

Artemidorus coniecit artes ex manu significari ea de causa dicit, quod earum opera artes exercentur, Et Cicero ait, Natura dedit homini manus multarum artium ministras. Idem lib. 35. pag. 328.

Vasa sterilibus ardoribus & inutilibus fructibus oppleta, hieroglyphicè inanes artes vanasque disciplinas offendunt. Per steriles enim & inutilis fructus in Divinis literis artes illæ intelliguntur, interpretate Philone, quæ contra veritatem iustitiamque comparantur. Pier. Val. l. 56. p. 543.

§ EMBLEMATA.

Ars naturam adiuvaans.

Emblema xcviii. And. Alciati. *Vt sphaera fortuna, cubo sic insidet Hermes: Artibus hic varijs castibus illa præest. Aduerfus vim fortuna est ars facta: sed artis Cum fortuna mala est, sepe requirit opem. Disce bonas artes igitur studiose iuuentus, Quæ certè secum commoda sortis habent.*

§ APOLOGVS.

Cornix.

Sitiens cornix reperit in vna grandiufula, aquæ non multum. Quam cum attingere arido rostro non posset, lapillos quam plurimos in vnam deiecit, quibus fundum occupantibus, ad labrum vna aqua subijt, & potandam se cornici præbuit. Docet fabula, multas res arte obtineri, quas nullæ vires assequi potuissent. Ioach. Camer. lib. fabul. p. 210.

Aruspex.

§ DEFINITIONES ET ETYMOLOG.

ARUSPEX. Aruspices nuncupati sunt, quasi horarum inspectatores. Dies enim & horas in agendis negotijs operibusque custodiunt, & quid per singula tempora obseruare debeat homo, intendunt. Hi etiam exta pecudum inspiciunt, & ex eis futura prædicunt. Isid. l. 8. Orig. c. 9.

Aruspex, seu Haruspex, Hebr. *Kesem*, à verbo *Kasam*, quod medium est, modo enim in bonam, modo & sæpius in malam partem sumitur, & significat diuinauit. Aruspicina damnatur Deut. 18. 10. Exempla. 1. Sam. 28. & 3. 1. Reg. 17. & 17. Ezec. 13. 6. 23. & 21. vers. 26. Mich. 3. v. 1. In bonam partem diuinauit, & *Kesem*, accipitur, 1. Pet. 1. 16. 10.

Græci *deiphobos*, *deiphobos*, *deiphobos*, *deiphobos*, *deiphobos*. Græci nominarunt obseruationes rerum futura portendentium, interpretationesque & diuinationes ac responsiones aruspicum. Latini Aruspicinam & Augurium.

Dionysius Halicarnass. testatur Romanos vocare solitos Aruspices eos, qui omnis generis diuinationem essent periti, cum ex rebz celestibus, tum ex ijs quæ in aere fiunt & terra, futura prædicendi. Et aruspicum nomen *deiphobos* appellationi adeo cognatum est, vt ex eadem origine ambo tracta videantur.

Apud Romanos, si quid in iusticiam accidisset, nunciatumue esset, ad Aruspices mox, veteri more institutoque referrebat, qui docerent quid Dii præmonstrarent, quidue potenter: & de illorum responsis sacra aut nouata ac redintegrata, aut reparata: comitia turbata, vel soluta, vel prorogata: tum tractationes, quæ inchoatæ erant, finitas ac suspensas, & rescissa decreta legimus. Veteri lege Prodigia & potentia ad Hetruscis aruspices, si Senatus iuberet, deferbantur, & principes in Republica Hetruscis disciplinam diuinatoriam discabant. Sed diuigentium cacodemones, & artes illæ damnatæ atque abominabiles coram Deo pronunciantur. Deut. c. 18.

Donatus in Phormionem Terentij Haruspex, inquit, ab Haruga deriuatur, quæ est hostia, ab hara, in qua concluditur & seruatur. Cicero de diuinatione, libr. 3. Haruspicinam Reipublicæ causa communis quæ religionis colendam esse censet. Nonnulli Haruspicinam artem diuinaud ex inspectione extorum *καταρτυροσκοπία* appellant. Græcis & Romanis in sacrificijs familiarissimam. Aruspicinam primus Hetruscis tradidisse dicitur, quidam Sta-

ges. Hic ex horis aruspicinam distauit: & postea non potest dicitur fabulose, arante quodam rustico subito ex gladio Aruspicinam distasse, qua die & mortuus est. Quod quæ ex Etrusca lingua in propriam mutauerunt. Isid. l. 8. p. 543.

§ PHILOSOPHICÆ SENTENTIA.

Franciscus Petrarcha.

De promissis Aruspicum. DIAL. CXLII.

GAVD.

Aruspices mihi multa pollicentur. R. Inuenisti certum hominum, cui si credas, semper pendas, semper speras, res vnquam ad te: ut promissæ, neque enim vnquam promissos, si res hinc profugas captans, hinc promissum vnio semper more rotaberis. G. Spem bonam multas spes. R. Non maius spem esse credo quam mentis ferre, constantis animi neutram in partem facile transire, ta vndiq; mihi promittunt mathematici. R. Nilil promissis affluere ijs qui careant pudore, quos mentis det, ad promittendum tardi sunt. G. Læta spondentur. R. Sponsores quære alios seu pignus, promissi fragile do verbo male creditur. G. Multa promittunt mathematici re qui promissum implet, satis est spem desistere, non dare omnia. G. Promissis aruspicum expectetis sum, pieris euentibus, nihil eueniet promissorum. G. Magna rare. R. Mirum vi animus hominis qui virtute commotati verò nimis obediens. Vnum aliquid, id que oportuna la, contemnitur, quicquid hæc iusserit, difficile licet pareatur. G. Mathematici læta pronunciant. R. Mirum sola qui no uerint, præteritorum, atque præsentium in celo sunt ita nuntient, quasi concilio celestium interuentu centique nunc inde veniant memoria, cum tamen in terra teris, quid in patria, quid in domo, quid in thalamo, sciant. Sic penitus verum est quod apud Tullium legimus, te pedes nemo spectat, cæli scrutantur plagas. G. Mathematicus insignis, & verax. R. Quo diuinas inspectiones tendi libertas maior, & fides prior mendacio est. Mirari soleo, nos terque, non immerito miratus est Cicero, quod in genere nouum infertur, accidit, vt cum in conspectu multa verè memorabili vno mendacio obfuretur. R. Mathematici des in posterum loquentis fiat, in his contra grauius in laboribus vna leuis ac fortuita veritas, velum quoddam de publico fidem quærit, si quando vel semel (quoniam mendaciam vnquam fuit, quin quandoque, verum diceret) non ignarus vni horum veri forte aliquid efflaxerit actum, hodie de cælo altra denunciet, creditur. Denique sine mendaciam mentiri potest omnia, qui quis semel portum vnum enim illud memorat præceptis in futurum promittenti sic oblitæ credulitas, ac deceptoribus suis fauere. Læta nuntiantibus credo. R. Furentibus credere futuram quamvis hic Cicero videatur sensisse aliter, conuenienter nomen à Græcis inditum quam à vtrius iudi. co. Latini, seu à diuinitate diuinationem, illi autem quod est mendacium dixerunt. Vos fortassis ornatus, at illi venis. Hæc res vno omnes ore condemnant, Ambrosius, Augustinus, que, qui si forte (quando inter multos hic quæstioque vnus ualuit, vt inter hos garrulos in quæstione veri obijctis suis nomen suspicari habebantur, vt fidei profectores erunt, cum omnibus idem sententibus qui sunt in diuinationem improbant diuini viri, quid tandem quidue suspitionis vt non audieadus vnus, & in multis maximus illorum Cicero videatur? Certè si eorum hæc ac fallacia genus damnat rideret ac despiceret, ad istas, quæ loes iste non capit, omnis non tantum præter quosque philosophia & quæ illam calle suo sequitur postea modo, sed etiam docti omnes hanc reipsum vanitatem, los, qui vel hinc viuunt, vel ab his seducti in eorum rebus sunt, quorum damnis atque erroribus lucrum illi faciunt, in qua illud summum ac præcipuum obcurat, regere, & sic biceps ambiguumque responsum dare, videri possit quicquid euenerit, quod omnibus fuerit profectis in commune profutum est: qua in re nonnulla est, non ingenium, quod sine literis etiam quæstio est, sed illorum calliditas, & audacia, & impudentia, unde quod festiue admodum ait Cato ille rigidus, mendacium non rideret aruspex aruspicum cum vidisset, id ad omnes, gures, aruspices, sortilegos, coniectores, Chalæcosque, & Hetruscos, actoram quam dixi mantien trahi potest, tamquam an illorum fraus turpioran ridiculior vestra demerita, tamen argutijs atque ratiunculis respondere facile, sed notumque, adeo tamque a notis ac illustribus agitur, ut uacua tantum repetitio, sed temeraria videatur. Vnde præsertim vanitati quid aliud dici potest nisi dignes vobis munculis non terretis, modo, sed iuris, & nullius in rebus.

